

УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМУ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Херсонський державний університет

Анотація. Одним із ефективних підходів до виховання молодого покоління є впровадження олімпійської ідеології в навчально-виховний процес через інтеграцію олімпійської освіти. Статтю присвячено науковому розв'язанню актуальної проблеми інтеграції олімпійської освіти в систему позашкільних заходів, що спрямоване на формування всебічно розвинутої особистості. Визначено основні завдання педагогічної діяльності в рамках олімпійської освіти. На основі визначення поняття та завдань олімпійської освіти обґрунтовано критеріальну основу виявлення її ефективності: інтелектуальний, поведінковий, емоційно-вольовий та практичний.

В статті здійснено аналіз стану розробленості проблеми інтеграції олімпійської освіти у науковій літературі. Розкрито сутність, зміст та особливості інтеграції олімпійської освіти. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови інтеграції олімпійської освіти в систему позашкільних заходів: підготовка педагога до інтеграції олімпійської освіти; розвиток первинного колективу; створення виховного простору в умовах позашкільних заходів.

Ключові слова: олімпійська освіта, навчально-виховний процес, позашкільні заходи, діти, молодь, педагог, умови, критерії.

Аннотация. Одним из эффективных подходов к воспитанию молодого поколения является внедрение олимпийской идеологии в учебно-воспитательный процесс через интеграцию олимпийского образования. Статья посвящена научному решению актуальной проблемы интеграции олимпийского образования в систему внешкольных мероприятий, направленных на формирование всесторонне развитой личности.

Определены основные задачи педагогической деятельности в рамках олимпийского образования. На основе определения понятия и задач олимпийского образования обоснованно критериальную основу выявления ее эффективности: интеллектуальный, поведенческий, эмоционально-волевой и практический.

В статье осуществлен анализ разработанности проблемы интеграции олимпийского образования в научной литературе. Раскрыта сущность, содержание и особенности интеграции олимпийского образования. Теоретически обоснованы педагогические условия интеграции олимпийского образования в систему внешкольных мероприятий: подготовка педагога к интеграции олимпийского образования; развитие первичного коллектива; создание воспитательного пространства в условиях внешкольных мероприятий.

Ключевые слова: *олимпийское образование, учебно-воспитательный процесс, внешкольные мероприятия, дети, молодежь, педагог, условия, критерии.*

Annotation. *One of the approaches to education of the younger generation is the introduction of the Olympic ideology in the educational process through the integration of Olympic education. The article is devoted to the most pressing scientific problems of integration of Olympic education in extracurricular activities aimed at forming a fully developed personality. The main task of educational activities within the Olympic education. Based on the definition of objectives and criteria for Olympic education proved its effectiveness by identifying: intellectual, behavioral, emotional and volitional and practical. education, educational process, extracurricular activities, children, youth, teacher, conditions, criteria.*

The level of the development of the problem of integration of Olympic education in the scientific literature has been analyzed. The essence, the content, and the peculiarities of integration of Olympic education have been revealed. The pedagogic conditions of Integration of Olympic education in extracurricular

activities have been theoretically substantiated, particularly, the preparation of the teacher for integration of Olympic education; the development of the initial collective; and the creating educational space in terms of extracurricular activities.

Keywords: *olympic education, the educational process, extracurricular activities, children, youth, teacher, conditions, criteria.*

Актуальність. Політичні й соціальні процеси, що відбуваються в Україні, спрямовані на утвердження демократичних засад розвитку держави й суспільства. Це зумовлює необхідність відповідних змін у вихованні молодого покоління, спрямування його завдань на розвиток високоінтелектуальної, свідомої особистості з чіткою громадянською позицією, готової до конкурентного вибору свого місця в житті на засадах моралі та поваги до людини.

Отже, очевидною є необхідність активізації діяльності соціальних інститутів щодо вирішення одного з провідних завдань суспільного розвитку – формування гармонійної особистості та її життєвої компетентності. На цьому наголошено й у нормативно-програмній основі виховання учнівської молоді – законах України „Про освіту”, „Про позашкільну освіту”, „Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти”, „Концепції національно-патріотичного виховання молоді”, інших нормативних документах.

Одним із ефективних підходів до виховання молодого покоління є впровадження олімпійської ідеології в навчально-виховний процес через інтеграцію олімпійської освіти. Ідеї олімпізму сприятимуть вихованню моральної, гармонійно розвиненої особистості, яка дотримується правил чесної гри.

Теоретичну основу дослідження становлять: концептуальні засади виховання особистості в позашкільній діяльності (Г. Пустовіт, О. Сухомлинська, Т. Сущенко та ін.); теоретичні й практичні аспекти

впровадження у процес навчання та виховання елементів олімпійської освіти (В. Єрмолова, Н. Москаленко, О. Вацеба, О. Томенко та ін.).

Однак, проблема інтеграції олімпійської освіти в систему позашкільних заходів ще недостатньо досліджена у педагогічній теорії. Порушена проблема має соціальну й педагогічну значущість, що обумовлює її актуальність.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці педагогічних умов впровадження олімпійської освіти в систему позашкільних заходів.

Для досягнення мети й вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: теоретичні – аналіз науково-методичної літератури, синтез, систематизація, узагальнення теоретичних та емпіричних даних з метою визначення базових понять дослідження, розробки педагогічних умов інтеграції олімпійської освіти в систему позашкільних заходів.

Результати дослідження. Олімпійська освіта – багаторівневий спеціально організований педагогічний процес формування гармонійно розвиненої особистості через набуття знань, умінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму і є складовою частиною загальної освіти [Єрмолова, 2011.: с. 35].

Основними завданнями педагогічної діяльності в рамках олімпійської освіти виступає формування олімпійської культури особистості через формування знань у галузі олімпізму, виховання в дусі олімпізму та принципів Фейр Плей, залучення дітей до активних занять спортом [Єрмолова, 2011.: с. 138].

На основі визначення поняття та завдань олімпійської освіти було обґрунтовано критеріальну основу виявлення її ефективності: інтелектуальний (знання історії та сьогодення Олімпійських ігор, різновидів та правил спортивної діяльності, засобів та методів досягнення високих спортивних результатів, етичних поведінкових норм та принципів Фейр

Плей, здатність до самоосвіти, самоаналізу); поведінковий (стійкий інтерес до занять спортом, потреба в гармонійному розвитку, активна життєва позиція, мотивація до здорового способу життя, наявність умінь та навичок особистої та суспільної гігієни, ставлення до людей, самого себе); емоційно-вольовий – сформованість цінностей в душі олімпізму (патріотизм, чесність, дисциплінованість, відповідальність, толерантність, старанність, принциповість, вірність та ін.); практичний – уміння використовувати знання, уміння й навички на практиці та допомагати іншим.

Ураховуючи те, що ефективність олімпійської освіти учнів прямо залежить від рівня готовності педагога до її здійснення, було виділено додатковий критерій - готовність педагога (сформованість науково-теоретичних знань, практичних умінь, особистісних якостей).

У своїх дослідженнях О. Сухомлинська зазначає, що процеси трансформації в сучасному суспільстві зумовлюють активізацію соціальних інститутів у справі виховання молодого покоління [Сухомлинська, 1995: с. 28]. В. Воловик вважає, що найважливішою детермінантою становлення особистості в процесі виховання в умовах позашкільного закладу є залучення підлітка до культурно-дозвілєвої діяльності, що сприяє розвитку адекватної „Я-концепції” та формуванню активної життєвої позиції особистості [Воловик, 1999: с 32].

На основі аналізу науково-методичної літератури виокремлено домінантні чинники розвитку особистості в процесі дозвілєвої діяльності: вільний вибір та участь у творчій діяльності; можливість спілкування, що є засобом успішної соціалізації особистості; розвиток активної позиції особистості, що сприяє засвоєнню норм і цінностей олімпізму.

Теоретичним підґрунтям для визначення першої педагогічної умови – підготовка педагога до інтеграції олімпійської освіти стали наукові праці П. Кубертена, М. Булатової, О. Вацеби, В. Єрмолової щодо розкриття феномену „олімпійська освіта”.

Поняття „олімпійська освіта” вчені тлумачать як багаторівневий спеціально організований педагогічний процес формування гармонійної особистості через набуття знань, умінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та цінних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму і є складовою частиною загальної освіти [Єрмолова, 2011.: с. 37].

Виходячи з цих міркувань, визначено три напрями підготовки й три складники готовності педагога до інтеграції олімпійської освіти в систему позашкільних заходів – науково-теоретичні знання (знання організаційних засад олімпійської освіти, принципів олімпізму, психолого-педагогічних особливостей учнів, норм поведінки, особливостей інтеграції олімпійської освіти, технологій виховної роботи), практичні вміння (гностичні – уміння осмислювати й оцінювати власну діяльність, зацікавити кожну дитину метою олімпійської освіти; проектувальні – уміння прогнозувати педагогічну діяльність, розробляти програми (проекти, технології) виховної роботи; конструктивні – уміння будувати моделі власної діяльності незалежно від ситуації, знаходити оригінальні рішення; організаторські – уміння організовувати спільну діяльність, утворювати виховний простір; комунікативні – уміння переконувати, спонукати до дії, здійснювати корекцію певної позиції, налагоджувати дружні стосунки між дітьми в процесі спілкування) та особистісні якості (сформованість морально-етичних норм, гуманність, соціальна активність та ін.).

Упровадження першої умови може реалізовуватися в межах семінарів, присвячених різним напрямам інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес: цикл лекцій та бесід; майстер-класи (з розробки проектів, сценаріїв виховних заходів тощо); тренінги (спілкування, особистісного зростання тощо) тощо. У комплексі всі ці заходи сприяють формуванню (або підвищенню рівня) всіх складників готовності педагогів до інтеграції олімпійської освіти.

В основу визначення другої педагогічної умови – розвиток первинних колективів – покладено думку про те, що в дитячому віці важливу роль у засвоєнні й відтворенні норм у поведінці відіграє колектив однолітків, який є потужною соціальною детермінантою розвитку особистості [Сухомлинська, 1995: с. 29].

Дитячий колектив дозволяє вирішувати велике коло питань. В умовах позашкільних виховних заходів наголос у виховній роботі робиться на естетичне, моральне виховання дітей і підлітків та їх фізичне загартування, а виховний процес реалізує поставлені завдання виховання шляхом: об'єднання зусиль для справ; розвитку здібностей дітей у процесі їх залучення до різноманітної діяльності; створення умов для самовиховання особистості; забезпечення фундаменту олімпійських цінностей та культури здорового способу життя; виховання в дітей віри в себе.

Ці особливості значною мірою впливають на засвоєння матеріалу з олімпійської освіти, створюють можливість розширити діяльність як за змістом, так і за формами роботи.

Третій педагогічній умові – створення виховного простору – відведено роль провідної, яка вбирає й поєднує в собі перші дві умови на основі діалектичного принципу єдності одиничного та загального.

Спираючись на наукові праці М. Селеванової щодо необхідності створення виховного середовища для досягнення мети виховання на основі взаємодії особистості [Селеванова, 1995: с. 11], колективу й соціального оточення, висунуто тезу про можливість досягнення мети інтеграції олімпійської освіти в межах виховного простору, що передбачає інтеграцію потенціалу всіх суб'єктів процесу – особистості учня та педагога, колективів вихованців і соціального оточення.

Під взаємодією суб'єктів, що є основою інтеграції їхніх можливостей до єдиного виховного простору, розуміємо організований відповідно до нормативних вимог процес співробітництва (погоджених або спільних дій) суб'єктів, спрямований на досягнення спільної мети [Гречанюк, 2005: с.135].

Разом з тим відзначаємо, що взаємодія суб'єктів не може відбуватися сама по собі, а потребує цілеспрямованого впливу – управління, яке може здійснювати суб'єкт управління, наділений владними повноваженнями. Управління забезпечує цілеспрямоване навчання та виховання особистості на підставі розробленої програми, оптимального планування, прийняття управлінських рішень тощо.

Досягнення цієї мети можливе в процесі вирішення низки завдань:

- 1) включення дітей у діяльність, що забезпечує взаємодію в її процесі дітей і дорослих, творчої та особистісно-значущої для більшості учасників;
- 2) створення умов для активізації потенціалу вихованців та педагогів;
- 3) формування атмосфери стосунків, яка сприяє засвоєнню ідеалів олімпізму, що могли б стати для особистості певним зразком в майбутньому;
- 4) формування виховного простору у вигляді спеціально організованого педагогами спільно з дітьми „середовища в середовищі”;
- 5) створення моделі управління системою олімпійської освіти, спрямованої не тільки на регулювання процесу становлення самої системи, але й на управління процесом взаємодії системи й особистості, процесом їх взаємного впливу.

Висновки. Інтеграція олімпійської освіти в систему позашкільних заходів для дітей та молоді проходитиме більш ефективно за наявності наступних педагогічних умов: підготовка педагога, що реалізується в єдності науково-теоретичного, практичного та психологічного складників у межах проведення циклу лекцій, бесід, майстер-класів, тренінгів, ігор на олімпійську тематику та ін.; розвиток первинних колективів, реалізація якої здійснюється завдяки застосуванню оптимальних змісту, форм і методів навчання й виховання для певної вікової категорії; створення виховного простору в умовах позашкільного заходу завдяки поєднанню перших двох умов на основі діалектичного принципу єдності одиничного та загального.

ЛІТЕРАТУРА

Воловик, 1999 – Воловик А. Ф. Педагогіка дозвілля : [підруч.] /

А. Ф. Воловик, В. А. Воловик. – Харків : ХДАК, 1999. – 332 с.

Гречанюк, 2005 – Гречанюк С. К. Шляхи удосконалення діяльності персоналу пенітенціарних установ при організації виховно-виправного процесу / С. К. Гречанюк // Підприємництво, господарство і право – 2005. – №3 – С.134-137

Єрмолова, 2011 – Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: [навч. посіб.] / В.М. Єрмолова. – К.: НОК, 2011. – 335 с.

Селеванова, 1995 – Селеванова Н. Л. Воспитательная система как объект педагогического моделирования // Моделирование воспитательных систем: теория – практике / [под ред. Л. И. Новиковой, Н. Л. Селивановой]. – М. : Изд-во РОУ, 1995. – С. 10-18.

Сухомлинська, 1995 – Сухомлинська О. В. Теоретичні проблеми виховання і діяльність позашкільних закладів / О. В. Сухомлинська // Початкова школа. – 1995. – № 1. – С. 28-30.

REFERENCES

Volovyk, 1999 – Volovyk A. F. Pedagogika dozvillia : [pidruch.] / A. F. Volovyk, V. A. Volovyk. – Kharkiv : KhDAK, 1999. – 332 s.

Hrechaniuk, 2005 – Hrechaniuk S. K. Shliakhy udoskonalennia diialnosti personalu penitentsiarnykh ustanov pry orhanizatsii vykhovno-vypravnoho protsesu / S. K. Hrechaniuk // Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo – 2005. – №3 – S.134-137

Iermolova, 2011 – Yermolova V. M. Olimpiiska osvita: teoriia i praktyka: [navch. posib.] / V.M. Yermolova. – K.: NOK, 2011. – 335 s.

Selevanova, 1995 – Selevanova N. L. Vospytatelnaia systema kak ob'ekt pedagogicheskogo modelirovaniia // Modelirovaniye vospytatelnykh system: teoriya – praktyke / [pod red. L. Y. Novykovoi, N. L. Selyvanovoi]. – M. : Yzd-vo ROU, 1995. – S. 10-18.

Sukhomlynska, 1995 – Sukhomlynska O. V. Teoretychni problemy vykhovannia i diialnist pozashkilnykh zakladiv / O. V. Sukhomlynska // Pochatkova shkola. – 1995. – № 1. – S. 28-30.